

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 5

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 1. Mapa					
1. Geograficzny punkt widzenia	<ul style="list-style-type: none"> powiedzieć, czym jest geografia; powiedzieć, co to jest środowisko przyrodnicze i geograficzne; wymienić sfery ziemskie. 	<ul style="list-style-type: none"> definiować elementy środowiska przyrodniczego; podawać przykłady i źródła wiedzy geograficznej. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić pojęcie geografia definiować pojęcia: geografia, środowisko przyrodnicze i geograficzne; wymienić elementy środowiska przyrodniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> wybrać z podanych i przyporządkować elementy środowiska przyrodniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> podać powiązania między elementami środowiska przyrodniczego i geograficznego.
2. Orientacja na mapie i globusie	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie półkule północną i południową, wschodnią i zachodnią; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować pojęcia: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe. 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować długość i szerokość geograficzną; opisać cechy południków i równoleżników; odczytać położenie punktów na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać położenie obszaru;
3. Jak czytać mapę	<ul style="list-style-type: none"> powiedzieć, co to jest legenda mapy; wymienić elementy legendy na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać elementy mapy; wskazać i nazwać umieszczone na mapie znaki z legendy; wymienić elementy krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> zastosować legendę mapy do odczytywania informacji; wyjaśnić, do czego służy skala mapy; rozpoznać na mapie składniki krajobrazu Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> korzystając ze skali mapy, obliczyć odległości między wybranymi obiektami; korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z mapy fizycznej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować dany obszar, wykorzystując użyte w legendzie znaki umowne; wykonać pomiary na mapie i przeliczyć je, wykorzystując skalę;
4. Moja okolica na mapie	<ul style="list-style-type: none"> powiedzieć, czym jest wysokość względna i bezwzględna; wskazać na mapie poziomicę; nazwać główne kierunki geograficzne. 	<ul style="list-style-type: none"> obliczyć wysokość względną z podanych informacji; odczytać wartości poziomic; wskazać na mapie główne kierunki geograficzne. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego; zorientować mapę okolic szkoły; wskazać w terenie główne kierunki geograficzne na podstawie mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego i obliczyć wysokość względną wzniesienia; określić, na podstawie rysunku poziomicowego stromiznę stoku. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić ukształtowanie powierzchni na podstawie rysunku poziomicowego;
5. Odkrywanie mapy świata	<ul style="list-style-type: none"> wymienić kontynenty i oceany świata; wymienić, jakie mogą być na Ziemi formy ukształtowania powierzchni; 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie kontynenty i oceany świata; swoimi słowami określić, czym są formy ukształtowania powierzchni. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić położenie kontynentów i oceanów na mapie i względem siebie; wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni na poszczególnych kontynentach; określić trasy pierwszych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać i nazwać wielkie krainy geograficzne dla poszczególnych kontynentów; porównać ukształtowanie

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić nazwiska wielkich odkrywców. 			wypraw geograficznych.	kontynentów między sobą.
Dział 2. Krajobrazy Polski					
6. Krajobrazy Polski	<ul style="list-style-type: none"> nazwać pasy rzeźby w Polsce; określić elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać pasy rzeźby w Polsce i wskazać je na mapie; określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby; nazwać przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; wykazać ich zróżnicowanie; nazwać i wskazać na mapie przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby. 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować rzeźbę poszczególnych pasów rzeźby w Polsce, wskazać różnice i podobieństwa, porównać je pod względem zróżnicowanie krajobrazu
7. Od krajobrazu pierwotnego do kulturowego	<ul style="list-style-type: none"> wymienić typy krajobrazów. 	<ul style="list-style-type: none"> nazwać i omówić typy krajobrazów. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na przykładach wpływ gospodarki człowieka na zmiany w krajobrazie. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenić wpływ poszczególnych działań gospodarki na środowisko.
8. Tatry	<ul style="list-style-type: none"> wskazać krainy geograficzne na mapie; nazwać główne elementy środowiska geograficznego występujące w regionie; nazwać grupy etniczne występujące w danym regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazać i omówić położenie na mapie; wymienić cechy charakterystyczne środowiska geograficznego występujące w krajobrazie regionu; wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać krajobrazy krain w opisach; przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach; opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać krajobrazy krain w opisach oraz na filmach i ilustracjach; przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach; opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać cechy krajobrazu i elementy krajobrazu krain geograficznych; wykazać specyfikę regionu na podstawie map, zdjęć, filmów geograficznych; opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski oraz wskazać je na mapie.
9. Wyżyna Krakowsko-Częstochowska					
10. Nizina Mazowiecka					
11. Pojezierze Mazurskie					
12. Wybrzeże Słowińskie					
13. Krajobraz miejsko-przemysłowy Wyżyny Śląskiej	<ul style="list-style-type: none"> jak w tematach 8–12; wymienić cechy miast przemysłowych; podać nazwy głównych miast Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> jak w tematach 8–12; podać nazwy kilku miast wchodzących w skład konurbacji Górnego Śląska i wskazać je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> jak w tematach 8–12; wskazać główne surowce mineralne wydobywane w rejonie Górnego Śląska; nazwać cechy środowiska miast przemysłowych. 	<ul style="list-style-type: none"> jak w tematach 8–12; omówić przyczyny rozwoju konurbacji Górnego Śląska; wskazać przyczyny i skutki koncentracji przemysłu na Górnym Śląsku. 	<ul style="list-style-type: none"> jak w tematach 8–12; ocenić jakość działań człowieka i ich wpływ na środowisko w rejonie Górnego Śląska.
14. Wyżyna Lubelska – zagłębienie rolnicze	<ul style="list-style-type: none"> jak w tematach 8–12; określić położenie Wyżyny Lubelskiej; wymienić produkty rolne 	<ul style="list-style-type: none"> jak w tematach 8–12; wskazać cechy charakterystyczne krajobrazu Wyżyny 	<ul style="list-style-type: none"> jak w tematach 8–12; omówić znaczenie warunków naturalnych dla rozwoju rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> jak w tematach 8–12; omówić znaczeni gospodarcze Wyżyny Lubelskiej - rolnicze, 	<ul style="list-style-type: none"> jak w tematach 8–12; porównać region Wyżyny Lubelskiej z innymi regionami rolniczymi

	charakterystyczne dla regionu.	Lubelskiej.		przemysłowe i społeczne.	w Polsce.
15. Warszawa – krajobraz wielkiego miasta	<ul style="list-style-type: none"> • jak w tematach 8–12; • określić położenie Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> • jak w tematach 8–12; • wymienić cechy zabudowy wielkiego miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> • jak w tematach 8–12; • wskazać czynniki rozwoju stolicy • określić różnorodność funkcji Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> • jak w tematach 8–12; • porównać krajobraz Warszawy i innych miast Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> • jak w tematach 8–12; • porównać krajobraz Warszawy i innych stolic europejskich.
16. Krajobraz najbliższej okolicy	<ul style="list-style-type: none"> • nazwać cechy krajobrazu najbliższej okolicy; • wymienić elementy zagospodarowania antropogenicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić i określić położenie elementów krajobrazu najbliższej okolicy; • wskazać przykłady elementów najbliższej okolicy i rodzimych. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić krajobraz najbliższej okolicy pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki; • wskazać w terenie obiekty antropogeniczne i naturalne; • wskazać obiekty istotne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać przykłady pozytywnej i negatywnej ingerencji człowieka w środowisko najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić propozycje zmian mających na celu poprawę zagospodarowania najbliższej okolicy z uwzględnieniem dbałości o stan środowiska, ładu i estetykę krajobrazu.
Dział 3. Krajobrazy świata					
17. Strefowość i piętrowość krajobrazów na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • na podstawie mapy stref klimatycznych opisać położenie poszczególnych stref na Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić układ przestrzenny poszczególnych stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie; • przyporządkować ilustrację każdej ze stref do jej położenia na mapie świata. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać analogię pomiędzy zróżnicowaniem klimatycznym w układzie strefowym, (w zależności od szerokości geograficznej) i piętrowym (w zależności od wysokości bezwzględnej). 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić związek pomiędzy występowaniem stref oświetlenia Ziemi a zróżnicowaniem krajobrazowym świata. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazać i wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a cechami poszczególnych krajobrazów.
18. Wilgotny las równikowy	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania wilgotnych lasów równikowych; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie równikowym wybitnie wilgotnym. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu równikowego wybitnie wilgotnego; • podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego; • podać przykłady przystosowań organizmów do życia w lesie równikowym. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatyczno-krajobrazowymi a sposobami życia i zarobkowania ludzi w lesie równikowym. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem klimatu równikowego wybitnie wilgotnego a zasięgiem lasów deszczowych.

19. Krajobraz lasu strefy umiarkowanej	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania lasów strefy umiarkowanej; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach umiarkowanych. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg strefy klimatów umiarkowanych; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; rozpoznać, nazwać i porównać piętra lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w wilgotnych lasach równikowych i lasach strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów.
20. Sawanny i stepy	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania sawann i stepów; odczytać z klimatogramów wartości temperatury powietrza i opadów na sawannach i stepach. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu podrównikowego i umiarkowanego ciepłego kontynentalnego; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny występowania krajobrazów sawann i stepów na świecie; rozpoznać krajobrazy sawanny i stepu na fotografiach. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach. 	<ul style="list-style-type: none"> prezentować niektóre przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawann i stepów.
21. Pustynie gorące i lodowe	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania gorących i lodowych pustyń; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach zwrotnikowym suchym i polarnym. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatów zwrotnikowego suchego i polarnego; podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie materiałów porównać warunki klimatyczne i krajobrazowe pustyń suchych i gorących; rozpoznać i omówić przykładowe gatunki zwierząt i roślin występujących na pustyniach gorących i lodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na pustyniach lodowych i gorących. 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów; ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności.
22. Krajobraz śródziemnomorski	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania krajobrazu śródziemnomorskiego; odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów. 	<ul style="list-style-type: none"> omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy klimatu śródziemnomorskiego; wymienić typowe gatunki roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla krajobrazu śródziemnomorskiego; omówić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a rozwojem rolnictwa i turystyki strefy śródziemnomorskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> porównać krajobraz śródziemnomorski z innymi poznawczymi krajobrazami, wyjaśnić różnice; rozpoznać krajobraz śródziemnomorski na podstawie opisów, filmów i ilustracji. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem strefy śródziemnomorskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.

23. Tajga	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania tajgi; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać wykres temperatury i opadów Kuopio i Warszawy, wyjaśnić różnice; • wymienić typowe dla tajgi gatunki roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ wieloletniej zmarzliny na budownictwo; • rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt tajgi. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównać gospodarkę leśną w lasach borealnych Kanady i Rosji; • rozpoznać krajobraz tajgi na podstawie opisów, filmów i ilustracji. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tajgi, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
24. Tundra	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać podstawowe różnice między tajgą a tundrą; • zlokalizować na mapie świata obszary występowania tundry; • odczytać dane z klimatogramu. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić na podstawie wykresów i map klimatycznych cechy klimatu tundry; • podaje przykłady gatunków roślin i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić związek między warunkami klimatycznymi a rozwojem flory i fauny tundry; • omówić warunki życia ludzi w tundrze oraz ich główne zajęcia. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać krajobraz tundry na podstawie opisów, filmów i ilustracji; • ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności zamieszkującej tundrę. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tundry, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
25. Krajobraz wysokogórski Himalajów	<ul style="list-style-type: none"> • odszukać na mapie fizycznej Azji Himalaje, Wyżynę Tybetańską oraz rzeki: Indus, Brahmaputra i Ganges; • wskazać, jak zmienia się klimat i krajobraz wraz ze wzrostem wysokości n.p.m. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, skąd bierze się piętrowość klimatyczno-roślinna w Himalajach; • podać przykłady gatunków roślin występujących w różnych piętrach klimatycznych Himalajów. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt żyjące w Himalajach; • podać przykłady działalności człowieka w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznać krajobraz wysokogórski Himalajów na podstawie opisów, filmów i ilustracji; • ocenić warunki do życia i działalności gospodarczej człowieka w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić na wybranych przykładach zależności pomiędzy wysokością nad poziomem morza a klimatem i roślinnością.